

vudrete. Ne strašete se lisikanja sablji njihovoh, ali dugoh kopii, na usakoga smedj je vas do duaiseti. Ne bum vas na reči dugo deržal ureme se je pobiti; denes nam je ali srečno dobiti, ali viteški usem poginuti. Tak k-suojem Muž Kralj Matei.

Z druge takajše strane orsaški poglavari šereg su tak razraunali, da oposred postauleni behu pešci z puškami, iz stran konjaniki, ke su i obatriveli, da se nikaj muške one unožine nestraše, po ke dobe usa ona halabuka bolje se, k plugu, motikam, cepom i kosam razume, nego k-oružju, i gda gde sablje, i kervave rane opazi, razsiplje se od straha, tak da kud bi i kam bežati morali znali ne budu. Za tem taki obodve strane velik krič zdignuše, i jedna proti druge tak serčeno navali, da Capitani prece dugo nesu znali kam obladanje nagiblje; ar Gubez videči da za glave ide več neg su se orsaški Capitani i drugi officiri nadejali svoje je muže naganjal, i nekuliko plemenitašeu postreljal, medj kemi i konjaničkoga Capitana, glasovita viteza Ploudina Ladislava. Onda viteška serca orsaške vojske razljutiuši se, uze medse mužadiu, konjaniki zjedne, pešci z druge strane na nju navaliuši, u beg ju pripravi, i u potiree ali pomoriše, ali žive skoro use poloviše, tak da malo mužu u šume ali u gore prebežauši živoh osta. Oni pak ki su živi u ruke došli velike su muke terpeli, na tuliko da je use skoro dreuje obešenoh nevoljneh ljudi puno, naimre poleg potov. Na jedne same divjače hruške, ka je poleg puta bila dobro visoka i široka zrastle, šestnajest, ako ne več nesrečnih mužakov viselo je, na igru vetrom, i hranu karvanom. Nektere su podpunoma žive pustili, ali prez nosov i vuh, ke su im odrezati vučinili na vekivečno zuedočanstvo puntarie mužke, i proti gospode podignenja oružja, Gubesa pak kralja živoga su u-zagreb dopeljali, i kakti največkšega puntarske vojske poglavara obilneje dičili i poštvuali; ar najpervo pred očima njegovema Andrašu Pešinaniču, njegovu v žeregu poslu učinili su glavu odseči. Zatem Gubesa nevoljno telo razbeljenemi kleščami tergati, najpotlam na četiri dele raztesati. Ta je mužke okornosti, nestalnosti, kraljeustva i vojske konac bil, koga ja ovde nekuliko na dalje iz gore imenuvane vugerske historie izpeljah, vut van, da se podložno ljuctvo u svoje podložnosti i stališu mirovno derži, pokedob je vsa gospodska zmožnost i podložnikov podložnikost od Boga; i gospoda tulikajže da više dužnosti svojoh podložnikou ne naganjaju, ar nemilošča negda zrok daje velikoga zburkanja, kot je oude bilo. Ali vre vezda na drugeh stališeu nestalnost pero obrnemo i misel (II. 5. str. 184—191).

„Ovo je najglavnije Gjorgjevo dielo (Pervi otca našega Adama greh), vrlo poučno i zabavno, piše Ljubić (str. 519). U predgovoru se tuži, što je do tada odveć malo bilo slovenskem jezikom knjig štampano, da i te nisu prave slovenske, jer silno pokvarene, i da će možda biti kvara i u ovoj njegovoj, pošto ju sastavio: kak onde govore, gdje sem pisal.“ — A tega jaz v predgovoru pričujoče knjige nikjer ne dobim! — Spisal je še *d*) Kerztchanki navuk z dogadjaji sz. Piszma, u Gradczu 1674. 12. itd.

Da sem sprejel jaz prej imenovane pisatelje v „Knjigo Slovensko“, ter da sem iz Petretiča pa iz Habdeliča v njej nekoliko več dal ponatisniti, razlog temu je povedan v Jezičniku XVIII (L. 1880. Jernej Kopitar str. 15—21).

D o p i s i.

Iz Celja. (Vabilo.) »Celjsko učiteljsko društvo« imelo bode prihodnji svoj mesečni zbor v dan 8. nov. t. l. ob 11. uri predpoludne v okoliškeji šoli v Celji. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o letošnjem zborovanji »štajerske učiteljske zveze« v Mariboru. 4. Posvetovanje o tem, kako bi se olajšave o šolskem obiskovanji (ukaz. min. za uk in bogočastje z

8. junija 1883. l., štev. 10618., V. k §. 21. postave z 2. maja 1883. l., državni zak. štev. 53.) šolskemu napredku najugodnejše izpeljale; kako naj učitelj na to vpliva. 5. Nasveti.

K obilnej udeležbi ljudno vabi

odbor.

Iz Škofje Loke.*) (Lovro Sadar †.) — V dan 26. septembra t. l. zavihrala je v Škofji Loki črna zastava nad ljudsko šolo in nad poslopjem prostovoljne požarne brambe naznanjajoč Ločanom, da priljubljenega šolskega vodje nij več, a požarna bramba, da je izgubila prevztrajnega uda in nekdanjega svojega načelnika. — Pokojnik služboval je v Škofji Loki ravno 25 let in njegovo ime vpleteno je bilo prav tesno v vsako sfero Loškega socijalnega življenja. Pridobil si je pokojnik tukaj toliko simpatij, da gotovo ustrežamo ne samo njegovim tovarišem, temveč tudi vsem drugim mnogoštevilnim njegovim prijateljem, ako jim podamo v kratkih potezah njegov životopis. — Porodil se je g. L. Sadar 6. avgusta 1832. l. v Kapljavasi poleg Komende kot sin tamošnjega cerkovnika in organista Miha Sadarja. V naročje katoliške cerkve vzprejel ga je župnik g. Martin Gross. Leta 1848. najdemo našega Lovreta v Kameniku, kjer je 3. razred z odliko dovršil pod vodstvom č. patra Raimunda Marenciča. Isto tako dobro obnesel se je 2 leti pozneje v Ljubljani, dovršivši na c. k. vzgledni glavni šoli 1. in 2. razred (nižje) realke tudi z odliko pod vodstvom g. Schlaker-ja, potem pa se odločil za stan, kojemu je ostal zvest do le prerane svoje smrti. — 23. oktobra 1852. l. izvršil je »den erweiterten Präparandenunterricht« v Ljubljani, a užé štiri dni pozneje bil je nastavljen v Senozeče kot pomožni učitelj. Tu ostal je le do 16. novembra 1853. l. ter se preselil na Koroško Belo, a 3. decembra 1855. l. v Dob. 21. septembra 1858. l. prestavljen bil je v Škofjo Loko, kjer mu je 25 let in 5 dni pozneje nemila smrt prestrigla nit življenja. — Užé v Dobu skazal se je pokojnik izvrstno učiteljsko moč, kakor nam svedoči pohvalni dopis Ljubljanskega knezoškof. konsistorija s 24. maja 1856. l. št. 916/180 glaseč se mej drugim tako-le: »Der Zustand der Schule zu Aich ist sehr befriedigend. Der Lehrer Lorenz Sadar füllt seinen Posten ganz und würdig aus, und weiss den Unterricht ebenso angenehm als fruchtbringend einzurichten.« — 9. oktobra 1862. l. podelila mu je deželna vlada službo 3. učitelja na Loškej čveterorazrednici z letno plačo 367 gl. 50 kr., 1. oktobra 1866. l. pa ga pomaknila v višo plačo z 420 gl. Naučno ministerstvo imenovalo ga je 18. maja 1869. l. začasnim okrajnim šolskim nadzornikom, štiri mesece pozneje postal je vsled dekreta okrajnega glavarstva v Kranji od 22. septembra 1869. l. začasni vodja čveterorazredni deški ljudski šoli v Loki. — Izvrstnega učitelja in šolskega voditelja, kojemu je bil blagor šole in blagor izročene mu dece pri srci, ljubili in častili so vsi Ločanje. Poleg svojega težavnega poklica prištedil si je pokojnik še toliko prostega časa, da je mogel prevzeti častno mesto načelnika prostovoljnih ognjegascev Škofjeloških v letih 1880. — 1882. V zadnjem času izrazilo mu je meščanstvo svoje zaupanje tudi s tem, da ga je volilo mestnim odbornikom, Loško streljsko društvo pa svojim podpredsednikom. Vsakdo, ki je imel priliko z njim prijateljsko občevati, osobito pa omenjene korporacije, ohranile mu bodo na dolga leta hvaležen spomin. — Najlepši dokaz, kako ga je vse ljubilo in častilo, bil je njegov pogreb. Nad 30 vnanjih njegovih tovarišev, vsa Loška mladina deške in dekliske šole, tukajšnja požarna bramba, deputacije ljubljanskih in kranjskih ognjegascev in nestevilna množica osobnih njegovih prijateljev v dolgem sprevodu, pred kojim so nosili gg. višišolci petero krasnih vencev s trakovi, katere so položili na mrtvaški oder Loški učitelji svojemu voditelju, Kranjski učitelji predragemu tovarišu, krajni šolski svét svojemu nepozabljivemu udu, Loški strelci svojemu podpredsedniku in ognjegasci Loški bivšemu načelniku. Tovariši njegovi zapeli so mu pred stanovanjem molitev »Usliši nas, Gospod!«, v cerkvi »Blagor mu« in na pokopališči doneli so pokojnemu v grob glasovi zaloštinke »Jamice tih«. — Na gomili plaka užé več let bolehajoča vdova in čvetero nepreskrbljene dece; blagodišeče cvetice vencev pa mu ščepetajo v grob zadnjo željo njih dariteljev: Bog ti daj večni mir! Lehka ti zemlja domača!

Bernard.

Iz Ljubljane. Dva ukaza ministra za bogočastje in uk. Prvi ukaz z 18. sept. t. l. (štev. 16631) določuje, da, ako bi okrajno šolsko svetovalstvo k preizkušnji učiteljske sposobnosti dopustilo kakega učitelja, katerega pa bi izpraševajska komisija postavno ne vzprejela, da se mora ta stvar v razsodbo predložiti deželnemu šolskemu svetovalstvu. Zraven pa se zatrjujejo, da naj se k preizkušnji učiteljske sposobnosti ne vzprejme noben učitelj (ali učiteljica), ki ni še popolno dve leti (oziroma tudi tri leta) po zrelostni preizkušnji delal v praktični šolski službi na javni ali taki zasebni ljudski šoli, katera ima pravico javnosti.

*) Nekoliko zakasnjeno!

Uredn.

Drugi ukaz z 8. okt. t. l. (števil. 1703) pa ureduje razredbo učnih predmetov v godbi na izobrazovaliških za učitelje in učiteljice, ter določuje, da imajo zapovedani predmeti v godbi pri razredbi ravno tako veljavo, kakor vsi drugi zapovedani učni predmeti. Vender se gojencem, kateri so konec šolskega leta v kakem zapovedanem predmetu v godbi dobili red »nezadostno«, dovoljuje, da smejo pri začetku drugega šolskega leta preizkušnjo iz teh predmetov ponavljati.

— (Šolska mladina v Ljubljanskih ljudskih šolah.) Za ljudsko šolo ugodne mladine je bilo v Ljubljani pretečeno šolsko leto 3477, in sicer 1899 dečkov in 1578 deklic (115 otrok več kakor v lani). Od teh je 120 dečkov in 182 deklic, vkup 302 otrok stanovalo zunaj mestnega šolskega okraja; mestne mladine je bilo le 1779 dečkov in 1396 deklic, vkup 3175 otrok (22 več kakor v lani). Iz mej teh jih je 456 hodilo v I. mestno deško ljudsko šolo, 665 v II. mestno deško ljudsko šolo, 48 v ekskur. mestno šolo na Mahu, 212 v c. k. vadnico, 42 v evangelijsko šolo, 32 v Waldherjev zavod, 50 v sirotišnico, 6 v Rehnov zavod, 1 v otroški vrtič, 4 v varušnico, 1 v obrtn. pripravljalnico, 2 v Mahrov zavod, 3 v vnanjo šolo, 263 v gimnazijo, 62 v realno, 18 se jih je doma poučevalo, 34 (mej temi 5 zaradi bolezni, 13 zaradi nezmožnosti in 16 neopravičeno) jih ni hodilo v šolo. Za šolo ugodne mladine v Ljubljani je tedaj hodilo v javne ljudske šole 2049, v zasebne s pravico javnosti 307, brez javne pravice 50, v druge šole (ki ne spadajo v področje mestne šolske oblasti) 334; ljudske šole pouk je tedaj uživalo 2770 otrok (61 več kakor v lani). Zraven teh jih je v srednje šole hodilo 325, v napredovalne in strokovne šole 3, v zavode spod šolsko starostjo 10 za šolo ugodnih otrok. Pouk sploh je dobivalo 3108 otrok (3 več od v lani), brez pouka je bilo 67 otrok (19 več mimo v lani). V vseh ljudskih šolah Ljubljanskega šolskega okraja je bilo tedaj 2866 učencev in učenk (55 več kakor v lani).

— Šolske mladine v javnih Ljubljanskih ljudskih šolah letošnje šolsko leto je: v I. mestni deški šoli v I. razredu 93, v II. a. 86, v II. b. 58, v III. 102, v IV. 78, v V. 51, vkup 468 učencev; v II. mestni deški šoli v I. a. razredu 83, I. b. 86, v II. a. 83, II. b. 97, v III. a. 84, v III. b. 87, v IV. a. 87, v IV. b. 75, v V. 46, vkup 727; vkup vseh dečkov 1195. V mestni dekliški šoli: v I. razredu 87, v II. 83, v III. 65, v IV. 62, v V. 23, vkup 320; v dekliški nunski šoli v I. a. 78, v I. b. 86, v II. a. 85, v II. b. 83, v III. a. 88, v III. b. 83, v IV. 98, v V. 73, v VI. 56, v VII. 40, v VIII. 12, vkup 782; vseh deklic 1102. Vseh otrok v javnih ljudskih šolah je tedaj 2297.

— Preizkušnje učiteljske sposobnosti so bile letošnje jesen od 22. do 27. preteč. m. K preizkušnji je prišlo 14 gg. učiteljev in 6 gospodičin učiteljic. En učitelj zglasil se je k preizkušnji za meščanske šole, vsi drugi pa za ljudske šole. Iz mej gg. učiteljev je dobil spricalo I. vrste 1 učitelj, spricalo II. vrste 6 učiteljev, spricalo III. vrste 4 učitelji, in spricalo IV. vrste 3 učitelji. Iz mej gospodičin učiteljic so dobile spricalo II. vrste 3, spricalo III. vrste 1, in spricalo IV. vrste 2.

— V deželnem zboru Kranjskem se prošnje učiteljev za opravilne doklade na enorazrednicah in prošnje učiteljev iz Postojnskega, Bistriškega in Senožeškega okraja za denarne pomoči o draginji zaradi velikih stroškov šolskega zaklada niso uslišale. — Za neobligatni pouk drugega deželnega jezika na večrazrednicah se je dovolilo 600 gold.

— »Slovenska slovnica za prvence«, spisal Andr. Praprotnik, prišla je ravnokar v petem neizpremenjenem natisu na svetlo, in se dobiva v Milic-evi tiskarni (in tudi pri drugih knjigarjih) po 30 kr.

— Abecednik za slovenske ljudske šole, sestavil Andr. Praprotnik, dobiva se pri bukvozevu Gerber-ji po 20 kr.; na vsakih 10 iztisov dobí se 1 iztis za uboge učence.

— Svetinje v spomin 600letnice daje g. Jan. Giontini brezplačno vsem šolam, ki pri njem blago kupujejo in teh svetinj pri razdelitvi o šeststoletnici niso dovolj imele.

— Društveni večeri »Slov. učiteljskega društva« bodo v društveni sobi vsako sredo zvečer ob 7. uri, h katerim vse gg. tukajšnje in bližnje ude vabi

odbor.

— **Zahvala.** V najprijetnejšo dolžnost si šteje nižje imenovani odbor izreči najiskrenejšo javno zahvalo prečastitemu gospodu profesorju A. Klemenčiču za njegovo izredno naklonjenost in požrtvovalnost. Kakor užé skozi več let, blagovolil je podariti tudi letos celo vrsto raznih in dragocenih knjig, mej katerimi naj omenimo 34 od družbe sv. Mohora, 18 od »Maticе Slovenske«, 13 učnih in 22 drugih. Blagi namen, združen s tem znamenitim darom, naj bi obilo sadú prinesel in dosegel neminljivo hvaležnost, katero hraniti mu hoče odbor »Národne šole«.

F. Stegnar,
načelnik.